

Lausunto: Arviomuistio koskien sääntelyä kehitysyhteistyön järjestämisestä

Ulkoministeriölle
Asia: VN/24322/2024

1. Arviomuistiossa esitetään uuden kehitysyhteistyötä järjestämistä koskevan lain säätämistä ja Laki valtion virastoista ja laitoksista (382/1989, jäljempänä ”virastolaki”) kumoamista. Virastolain tapaan arviomuistiossa esitetään säädettäväksi viranomaisille kuuluvasta yleistoimivallasta osallistua kehitysyhteistyön toimeenpanoon. Samalla toimivallan soveltamisalaa viranomaisten osalta esitetään yhtenäistettäväksi julkisuuslain 4 §:n kanssa. Millaisia näkemyksiä teillä on esitettyjen muutosten, mukaan lukien vaikutusten, osalta? (luku 2.1)

Fingo kiittää mahdollisuudesta lausua kehitysyhteistyön järjestämistä koskevan lain säätämisestä ja virastolain kumoamisesta.

Arviomuistiossa kuvataan kattavasti kehitysyhteistyön eri toimeenpanijoiden rooleja ja hallinnollisia käytänteitä, joiden osalta laki tai lait eivät täytä nykypäivän tarpeita. On selvää, että lakiuudistus on olennainen viranomaisten ylimääräisen byrokraattisen taakan välttämiseksi ja lain päivittämiseksi nykykäytänteiden mukaiseksi. On positiivista, että lakimuutoksella pyritään varmistamaan kehitysyhteistyön järjestämisen lainmukainen ja sujuva toiminta. Näiltä osin Fingon mielestä on perusteltua ja tarpeellista päivittää lainsäädäntöä.

Fingo kuuli jäseniään lausunnon laatimisessa. Kuulemiseen osallistuivat WWF, Väestöliitto, Felm, Pelastakaa Lapset, Taksvärkki ja Suomen World Vision. Fingon jäsenet muistuttavat järjestöjen roolista kehitysyhteistyössä, joka voisi olla tulevaisuudessa aiempaa moninaisempi. On tärkeää, että järjestöjen laaja osallistuminen ja erilaiset toimeenpanevat roolit mahdollistetaan, eikä yhteistyötä typistetä vain virastoihin, yksityiseen sektoriin ja yliopistoihin.

Fingon jäsenten näkemyksen mukaan lakia säädettäessä tulisi tavoitella kehitysyhteistyön pitkäjänteisyyttä. Sääntelyn laatiminen kehitysyhteistyöstä on positiivista, jos sääntely tukee kehitysyhteistyön nykyistä pitkäjänteisempää ja vakiintuneempaa toimeenpanoa.

Lakihanke herätti Fingon jäsenten keskuudessa keskustelua hankkeen tarkoitusperistä, jotka jäävät osin epäselviksi. Lakiuudistuksen tarkoitusperät ja pitkän aikavälin vaikutukset tulee kirjata ja arvioida huolellisesti DACin periaatteita, demokraattista osallistamista ja avoimuutta noudattaen. Lakiuudistuksesta on siksi syytä tehdä kattava vaikutusarviointi ja sen tavoitteiden tulee olla läpinäkyviä. Arvioimisessa tulee huomioida systemaattisesti päätöksenteon mahdollisimman suuri läpinäkyvyys ja demokraattisuus sekä se, että ulkoministeriössä säilyy riittävästi kehitysyhteistyöhön liittyvää asiaosaamista.

Yllä mainitut toimet on tärkeää huomioida lakiesityksen jatkotyöstössä. Arviomuistiossa sanotaan, että ”Hallituksen esityksen puuttuvat osat mukaan lukien lakiesitys säännöskohtaiset perustelut ja tietyt ratkaisut on jätetty jatkovalmisteluvaiheeseen.” (s. 1) Siinä kirjoitetaan myös, että ”Säädöshankkeen jatkovalmistelussa tullaan selvittämään arviomuistiossa esitettyjen muutosehdotusten tarkempaa toteutusta ja vaikutuksia” (s. 72) ja että ”Esityksen vaikutuksia selvitetään hankkeen jatkovalmisteluvaiheessa.” (s. 74–75).

Aikataulun osalta todetaan, että (s. 72) ”Säädöshankkeen jatkovalmistelua jatketaan vuoden 2025 aikana ja hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkuvuodesta 2026.” Näkemyksemme mukaan tässä on hyvin aikaa niin selvittää kuin esittää selkeästi säädöshankkeen pitkän aikavälin tavoitteet ja vaikutukset.

Arviomuistiossa todetaan myös, että ”Esitys edistäisi yleistä tavoitetta toimeenpanna kehitysyhteistyötä ulkoministeriössä joustavasti, taloudellisesti ja tehokkaasti.” (s. 75). Tähän olisi toivottavaa lisätä jatkotyöstöä varten vähintäänkin nämä lisäykset: ”asiantuntevasti, läpinäkyvästi, demokraattisesti”.

Lakiuudistus tulee palvelemaan suomalaista kehitysyhteistyötä todennäköisesti seuraavat vuosikymmenet. Siksi olisi tärkeää aikataulutuksessa ja jatkotyöstössä pysähtyä miettimään hieman pidemmäksi aikaa, mitä kaikkia tarpeita on ja voi tulla. Järjestöt toivovat tästä aiheesta yhteistä työpajaa tai kuulemista. Järjestöt toivovat myös tulevansa kutsutuksi eduskunnan lakivaliokunnan kuulemiseen lakiuudistuksesta.

2. Millaisia näkemyksiä teillä on uuden kehitysyhteistyön järjestämistä koskevan lain ja sitä koskevan IKI-instrumentin soveltamisalaa koskevasta muutoksesta suhteessa korkeakouluihin? Miten korkeakouluja tulisi kohdella suhteessa julkisuuslain 4 §:n viranomaismääritelmään? (luku 2.1).

Arviomuistiossa käydään näitä kysymyksiä ja niiden taustoja kattavasti läpi sekä esitetään selkeästi monia niihin liittyviä tulkinnallisia määritelmähaasteita. Fingon näkemyksen mukaan lainsäädännön uudistamisessa olisi tärkeää pyrkiä siihen, että IKI-instrumentin soveltamisalaa kaiken kaikkiaan laajennetaan ja että korkeakoulujen olisi mahdollisimman joustavaa voida käyttää IKI-instrumenttia. On ymmärrettävää, että korkeakouluja on vaikea asettaa yhteen yhteistyökategoriaan, niiden erilaisen julkinen/yksityinen -aseman takia. Toivomme, että asiaan löytyy sellaiset lainsäädäntöön asianmukaisesti asettuvat säädökset, jotta jouheva ja järkevä yhteistyö on mahdollista kaikkien IKI-instrumentin kannalta relevanttien korkeakoulujen kanssa.

3. Kehitysyhteistyön järjestämistä koskevaan uuteen lakiin esitetään päivitettäväksi IKI-yhteistyötä koskeva maksuperustesäännös. IKI-yhteistyön osalta on tarkoitus yhdenmukaistaa IKI-yhteistyötä koskevia kirjaus- ja kilpailutusnäkökulmia. Millaisia näkemyksiä teillä on esitettyjen muutosten osalta? Millaisia näkemyksiä teillä on esityksen vaikutuksista? (luku 2.1)

Arviomuistio jättää epäselväksi, tullaanko IKI-instrumenttia kasvattamaan huomattavasti laajentaessa toimivaltaa merkittävästi muille viranomaisille. Arviomuistiossa pyritään kuitenkin kaiken kaikkiaan kohti sellaista säätelyä ja toimintatapaa, jotka Fingokin näkee järkevinä. IKI-yhteistyön luonteeseen kuuluu aloitteen tuleminen kehittyvän maan yhteistyökumppanilta, eikä siihen siten ole perusteltua soveltaa kilpailutusnäkökulmaa. Liiketoiminnalliset käytännöt nostavat perusteettomasti IKI-yhteistyön kustannuksia. Toivomme tämänkin asian osalta, että siihen löytyy sellaiset lainsäädäntöön asianmukaisesti asettuvat säädökset, jotta jouheva ja järkevä yhteistyö on mahdollista.

4. Arviomuistiossa kuvataan ulkoministeriön tahtotila rahoittaa tulevaisuudessa monitoimijahankkeita, joilla rahoitettaisiin konsortioita, jotka muodostuisivat esimerkiksi viranomaisista, korkeakouluista ja säätiöistä ja yrityksistä (luku 2.1.1.4). Millaisia näkemyksiä, hyviä käytäntöjä tai toimintatapoja teillä on monitoimijamallin rahoittamiseen?

Pidämme positiivisena useamman viranomaisen yhteistoiminnan mahdollistamista. Kuitenkin muistion mukaan konsortio voisi muodostua vain viranomaisista tai esimerkiksi viranomaisista, korkeakouluista ja säätiöistä ja mahdollisesti yrityksistä. Miksi kansalaisjärjestöt on suljettu pois? Fingon näkemyksen mukaan näissä konsortioissa voisi potentiaalisesti olla mukana myös kansalaisjärjestöjä, ja siten järjestöt tulee myös mainita yhtenä konsortioiden mahdollisena toimijatahona.

5. Arviomuistiossa selvitetään tarvetta säätää EU:lle tai muiden valtioiden kehitysyhteistyötoimijoille siirrettäviä tehtäviä koskien sekä selvennetään teknisen siirron mahdollisuutta (luku 2.1.3.1). Millaisia näkemyksiä teillä on selvitystä koskien?

Fingon jäsenistöstä nousi esiin huoli siitä, että rahoituksen kanavoituminen EU:lle tai muiden maiden toimijoille voisi vähentää rahoituksen läpinäkyvyyttä ja kaventaa kansalaisjärjestöjen mahdollisuuksia osallistua kehitysyhteistyöhön, kuten esimerkiksi Global Gatewayn kohdalla on tapahtunut. Näin ollen läpinäkyvyydestä ja kansalaisjärjestöjen osallistumismahdollisuuksien takaaminen on turvattava lakiuudistuksessa.

Fingo kannattaa paikallisten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden rahoittamista kehittyvissä maissa. Jos PYM-rahoitus koetaan liian työläänä, voisi EU:n tai muiden valtioiden kehitysyhteistyötoimijoille siirrettävistä tehtävistä säätäminen olla yksi keino paikallisten kansalaisyhteiskuntatoimijoiden rahoittamiseen. Tällöin rahoitus voisi kulkea toisen valtion edustuston tai EU-delegaation kautta.

6. Arviomuistioon on kuvattu ulkoministeriön ulkoistamat asiantuntijahankinnat perustuslain 124 §:n arvion valossa. Uudessa laissa kehitysyhteistyön järjestämisestä on tarkoitus säätää muulle kuin viranomaiselle siirrettävien tehtävien osalta niiden asiantuntijahankintojen osalta, jotka nykytilassa arvioidaan julkisen hallintotehtävän siirtämiseksi. Arviomuistiossa esitetään myös mahdollinen tahtotila laajentaa asiantuntijapalveluhankintoja tiettyjen yhteistyömuotojen osalta. Millaisia näkemyksiä teillä on esityksestä ja sen vaikutuksista (luku 2.2)?

Luku 2.2. jättää avoimia kysymyksiä, joita tulee täsmentää.

Ensinnäkin laaturyhmän toimintaa on kuvattu kappaleessa 2.2.3.2. *Valtionavustukset kansainvälisille hallitusten välisille järjestöille*, mutta sen roolia ei ole samalla tavalla avattu muiden instrumenttien osalta, miksi? Myöskään laaturyhmän roolia synergioiden varmistamisesta eri rahoitusinstrumenttien osalta ei ole mainittu.

Toiseksi kappaleessa 2.2.3.3. *Valtionavustukset yksityiselle sektorille* ei ole mainittu yhtä voimakasta viittausta kehityspoliittisten tavoitteiden mukaisuudessa kuin muiden instrumenttien osalta.

Kolmanneksi kappaleessa 2.2.8.1. *Kehityspoliittinen neuvonanto* olisi syytä tuoda esille, että ulkopuolisia palveluita hankittaessa tulisi korostaa palveluntarjoajan riippumattomuutta. Tämä on nostettu muissa kohdissa esiin arviomuistiossa, mutta ei neuvonannon ulkoistamisen osalta. Ylipäättään ulkopuolisten palveluiden laadunvarmistuksen tulisi olla systemaattista.

Pidämme positiivisena, että järjestöt on mainittu Developing Markets Platform (DevPlat) instrumentin osalta. Esitys velvollisuudesta määrätä valtionavustuksen maksaminen lopetettavaksi on myös positiivinen aloite.

7. Arviomuistiossa esitetään muutoksia valtionavustuslakiin (688/2001) niiltä osin, kun niihin liittyy ulkoministeriön toimintaa koskevia erityispiirteitä (luku 2.3). Muilta osin valtionavustusten myöntämiseen sovellettaisiin valtionavustuslakia. Millaisia näkemyksiä teillä on esitettyjen säännösten osalta?

Näkemyksemme mukaan ehdotetut muutokset ovat positiivisia, vaikkakaan emme ole mieltäneet valtionavustuslain koskevan toiselle valtiolle tai valtioidenvälisille organisaatioille tehtäviä maksuja.

8. Arviomuistiossa selvitetään tarvetta säätää kehitysyhteistyövarojen väärinkäytöstä ilmoittavien henkilöllisyyden suojasta nykyistä lainsäädäntöä kattavammin (luku 2.4). Ulkoministeriön arvion mukaan uuteen lakiin kehitysyhteistyön järjestämisestä voitaisiin säätää ilmoittajien henkilöllisyyden suojelemisesta esimerkiksi laki finanssivalvonnasta (878/2008) 71 a-c §:n tapaan. Millaisia näkemyksiä teillä on esitettyjen säännöstarpeiden osalta?

Esitetyt säännöstarpeet ovat hyviä ja perusteltuja.

9. Muut mahdolliset kommentit arviomuistiossa esitetystä arvioinneista ja esityksistä?

Arviomuistiossa viitataan useampaan otteeseen Kansainvälisen kaupan ja kehitysyhteistyön selontekoon (Kake) ja Orpon hallituksen hallitusohjelmaan, mikä herättää huolen lakiuudistuksen poliittisista tarkoituksista. **Fingo haluaa kiinnittää lakivalmistelijoiden huomiota politisoitumisen riskiin.** Lakimuutoksen on kestävävä aikaa tuleva vuosikymmenet, eikä perustua Orpon hallituksen Kake-selonteon arvoille. Lakimuutoksella tulisi pyrkiä pitkäjänteisyyteen ja siten huomioida sen kestävyys yli hallituskausien. Lainsäädäntöä pitäisi tehdä siten, ettei se estä tulevia hallituksia tekemästä muutoksia. Toisaalta taas liian väljä tulkinnallisuus avaa oven pitkäjänteisyyden katkeamiselle ja agendan politisoitumiselle eri hallitusten pelinappulaksi. Lakiuudistuksen jatkotyöstämisessä tulisikin määritellä koko hankkeen tarkoituksenmukaisuutta siten, että se mahdollistaa erilaisia tulkintoja.

Hallinnon sujuvoittamisen lisäksi lakiuudistuksen tavoitteena on siirtää tehtäviä yksityiselle sektorille: ”Lain tavoite on mahdollistaa tehtävien siirtäminen mahdollisimman selkeillä raameilla yksityiselle sektorille, silloin kun se on tarkoituksenmukaista, myös jatkossa instrumenteista riippumatta.” (s. 72) ”Tehtävien siirtäminen tulevaisuudessa laajemmin muille toimijoille on ulkoministeriön omien resurssien vähentyessä mahdollista. ... Esitys edistäisi yleistä tavoitetta toimeenpanna kehitysyhteistyötä ulkoministeriössä joustavasti, taloudellisesti ja tehokkaasti.” (s. 74) Fingo suhtautuu tähän tavoitteeseen kriittisesti, koska se herättää huolen mahdollisesta uudesta toimintavasta, jossa kehitysyhteistyön toteutusta siirretään enenevässä määrin yksityiselle sektorille ja siten, että OECD DACin mukaiset vaatimukset kehitysyhteistyön tavoitteiden saavuttamisesta liedentyvät.

Fingo tunnistaa kehitysyhteistyötä tehtävän monitoimijayhteistyönä, mikä on loogista ja hyödyllistä. Jos arviomuistiossa esitetty tavoite yksityistämisestä tähtää vain kehitysyhteistyön konkreettiseen toimeenpanoon, niin että kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyön hallinto säilyvät UM:ssä edelleen, tuo muutos positiivisen mahdollisuuden laajentaa kehitysyhteistyön toimijapohjaa. Esimerkiksi ammattikorkeakouluilla on paljon hyödyllistä osaamista tätä ajatellen.

Fingo korostaa kansainvälisten velvoitteiden sitovan valtioita, eikä näitä valtion velvollisuuksia voida ulkoistaa tai vaihtaa yksityisen sektorin toiminnaksi. Valtion velvollisuutena on olla

kansainvälisten vastuiden ja velvollisuuksien takaaja ja toimeenpanija. Valtion velvollisuuksiin kuuluu mm. OECD DACin kriteerien valvonta ja noudattaminen kehitysyhteistyössä. Miten yksityistettyjen toimintojen OECD DACin kriteereitä seurataan, kun toimijoita määrittävät liiketaloudelliset raamit? Sitoutuvatko kaikki toimijat OECD DACin periaatteisiin? Voidaan ainakin todeta PIF-instrumentin olevan sidottua apua, joka on DAC-kriteerien vastaista, eikä siten voi edustaa tulevaisuuden suuntaa kestävästi. Miten varmistetaan ulkoistettujen palveluiden ja niiden tarjoajien osaaminen, työn laatu, riskien hallinta, tuloksellisuus ja kustannusten kohtuullisuus?

Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon ja Kake-selonteon mukaan kehityspoliitiikka on osa kokonaisvaltaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, joka on ensisijaisesti valtion vastuulla.

Kehitysyhteistyön yksityistäminen on ristiriidassa tämän kanssa, koska se vahvistaa trendiä valtion kehityspoliittisen roolin kaventumisesta. Kuka on vastuussa kokonaisvaltaisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, jos kehitysyhteistyötä yksityistetään yhä enemmän? On tärkeää taata julkishallinnon ulkopoliitiikkaa ohjaava rooli, johon kuuluu myös vastuu tasavertaisista kehitysyhteistyön kumppanuuksista eri valtioiden ja organisaatioiden kanssa. Valtion sääntöperusteisia vastuuta ja velvollisuuksia ei tule ohjata konsulttitoimelle vaan ulko- ja turvallisuuspoliittinen hallinta, mandaatti ja ohjaus tulee aina olla valtiolla.

Toimintojen lisääntyvä siirtäminen yksityisille toimijoille vähentää julkishallinnollista ohjausta ja omistajuutta. Se vähentää myös veronmaksajien omistajuutta Suomen kokonaisvaltaiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, johon kehityspoliitiikka olennaisesti kuuluu. Jatkossa UM:n mandaatin ja roolin pieneneminen voi aiheuttaa kerrannaisvaikutuksia, kuten toimintojen ja rahoituksen karsimista ennestään jo rankaan asti karsitusta kehitysyhteistyöstä ja/tai kehityspoliittisen agendan nykyistäkin suurempaa alttiutta olla eri hallitusten poliittinen pelinappula. Ylipäätään on hieman ristiriitaista, kun samaan aikaan pyritään yhdenmukaistamaan eri hallinnonalojen valtionavustusten käytäntöjä ja kehitysyhteistyön kohdalla valmistaudutaan ulkoistamaan valtionavustuksiin liittyviä tehtäviä - tehdäänkö näin muillakin hallinaloilla ja ministeriöissä? Tätä tulisi tarkastella laajemmin.

Ulkoministeriön henkilökunnan virkavastuuta ja roolia arvostetaan valtionavustuspäätösten valmistelussa ja myös yhteistyötä UM:n ja järjestöjen välillä. Kuitenkin, mikäli ulkoministeriön resurssit eivät riitä asiantuntevaan ja laadukkaaseen hakemusten ja raporttien käsittelyyn, mukaan lukien riittävä, ajanmukainen viestintä valtionavustuksista, vuorovaikutus kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kanssa sekä toiminnan pitkäjänteisyys, voi olla perusteltua käyttää ulkoisia palveluita. Palveluntuottajien valinnassa on kuitenkin edellytettävä kehitysyhteistyön ja kansalaisyhteiskunnan toimintaperiaatteiden vankkaa asiantuntemusta ja riippumattomuutta. (tämä siis, jos vaihtoehtona on leikata kokonaan avustukset, tai näivettää "kumppanuutta" UM:n ja järjestöjen välillä entisestään). Aiemmissa ulkoistamissuunnitelmissa on tullut esille, että UM:n neutraalia roolia arvostetaan paljon. Kuitenkin, jos ulkoistaminen johtaisi parempaan laatuun, esim. valtionavustusten parempaan hallinnointiin (ml. neuvonta ja hyvät käyttäjälähtöiset käytännöt), tähän suhtaudutaan myönteisemmin. Hyviä malleja löytyy mm. Tanskasta

On ilmeinen ongelma, jos ulkoministeriön organisaatiomuutoksessa heikentynyttä kehityspoliittista osaamista heikennetään vielä entisestään ja tehtäviä siirretään enenevässä määrin konsulteille, erilliselle toimijalle (kehy-virasto, Finnfund?) tai yrityksille. Samaa aikaan viennin edistämiseen tulee yhä enemmän panoksia Business Finlandin siirtyessä UM:n alle. UM:n

tietotaitoa ja organisaatiota tulisi kehittää, ei kaventaa. Yksityistämisen laajentuessa kehitysyhteistyöosaamisen pääpaino siirtyisi talon ulkopuolelle. Syvälinen kehityspolitiikan osaaminen vaatii ympärilleen instituution ja ammattilaisia.

OECD DACin vertaisarvioinnin yhtenä suosituksena on, että kun ulkoistetaan UM:n tehtäviä muille toimijoille, varmistetaan, että tarvittavat ohjaustoiminnot ja -kyvyt säilyvät UM:ssa.

Lainsäädännön päivitysten osalta vertaisarvioinnin raportissa todetaan kansainvälisen kokemuksen osoittavan, että vaikka tiettyjen toimintojen ulkoistaminen yksityiselle sektorille voi auttaa hallitsemaan julkisen sektorin henkilöstöpaineita ja epävarmuutta, se voi myös tuoda mukanaan riskejä, kuten kustannustehokkuuden ja pitkän aikavälin vaikutukset julkisen sektorin kyvykkyyteen. Finnfundin tytäryhtiön perustamisen osalta raportti toteaa, että yhtiö voisi selkeyttää politiikkaneuvonnan ja investointipäätösten välistä rajaa, mutta ulkoistaminen voi kuitenkin myös vaikeuttaa UM:n pääsyä tietoon ja asiantuntemukseen sekä heikentää oppimista ja johdonmukaisuutta eri instrumenttien välillä.

Yksityistämisessä on otettava huomioon esteettömyys tai esteellisyys. Suomen kehitysyhteistyön piirit ja konsulttipiirit ovat todella pienet. Jos tehtäviä yksityistetään lisää, on erittäin ongelmallista, että samat muutamat yritykset toteuttavat näitä entisiä julkisia hallintotehtäviä. Pieni pooli konsultteja hoitaa toimialaa, joka ei ole läpinäkyvää, demokraattista tai kilpailutettua. Objektiivisuus kärsii, koska konsulteilla ei ole myöskään halua olla kriittisiä maksavaa osapuolta kohtaan. Tällöin alan osaaminen kapenee ja toimintojen lakkauttaminen helpottuu. Konsultit saattavat myös herkästi suositella oman toimialansa lisätoimia (tämän huomaa usein esim. evaluaatioissa, jotka suosittelevat lisää arviointeja). Kehitysyhteistyön kokonaisnäkemyksen ja siihen tarvittavan osaamisen tulisi säilyä UM:ssä.

Arviomuistiosta ei tule ilmi, mikä taho hallinnoi kehitysyhteistyön rahoituksia jatkossa.

Järjestöjen rahoituksissa on tärkeää säilyttää kansalaisyhteiskunnan autonomia. Fingo on tässä mielellään apuna omalta osaltaan.

Arviomuistio jättää tulevaisuuden poliittisen tavoitetilan epäselväksi. Kuinka laajaan kehityspoliittisten tehtävien ulkoistukseen tulevaisuudessa pyritään ja mitä siitä seuraa? Pyritäänkö jatkossa luomaan erillinen kehitysyhteistyövirasto? Kuka hoitaa Suomen kehityspolitiikkaa jatkossa, millä mandaatilla ja millä ohjauksella? Johtaako toimintoja silppuaminen yksityiselle sektorille tai erilliseen virastoon niiden siirtymiseen ulkokehälle pois.

Lisätiedot

Ilmari Nalbantoglu, johtaja, vaikuttaminen | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi | 050 317 6693

Anna Hyvärinen, asiantuntija, vaikuttaminen | anna.hyvarinen@fingo.fi | 050 317 6744